

EEN NIEUW IDEAAL
van
WETENSCHAPPELIJKHEID
en
MENSELIJKHEID

Jan Sterenborg

2023

Inhoudsopgave van deze bundel

Omslagblad

Inhoudsopgave

Beschrijving oude Logo

Inleiding tot deze bundel

Deel I Van Inhoud naar Vorm door Stephan Strasser

Deel II Van Vorm naar Inhoud

Voorbeeld I De onderzoek aanpak van dr. Gé Calis op het gebied van de visuele waarneming.

Voorbeeld II “De Kip en het Ei” door Jan Sterenborg over waarnemingen en theorievorming met terugkoppeling naar de oerevidenties.

Dankbetuiging

Colofon

Oude Logo beschrijving

Beschrijving van het oude logo, een duiding



De duif als symbool van de geest met zeven stralen, verwijzend naar de zeven vrije kunsten:

- Grammatica: Taalkunde
- Dialectica of Logica: Logisch Redeneren
- Rhetorica: Welsprekendheid
- Arithmetica: Rekenkunde
- Geometria: Meetkunde
- Musica: Harmonieleer
- Astronomia: Sterrenkunde

Linksboven in de kroon, Maria met kind en rechts Jozef als verbeelding van het Mysterie van de onbevleete ontvangenis en de groei van de mens naar het ware mens-zijn.

De woorden "In Dei Nomine Feliciter".

"Mogen wij in Gods naam gelukkig voortgaan."

"Gelukkig in de naam van God"

De kruizen als verwijzing naar het Christelijke geloof.

Rood wit blauw en oranje, de kleuren van Nederland.

De Kroon als verbeelding van het individuele koningschap: de beheersing van geest, het blauw, en lichaam, het rood, in de menselijke verhouding, het groen. Het wit staat voor de moraliteit.

Inleiding tot deze bundel

Voorwoord bij deze heruitgave

In de jaren zeventig van de vorige eeuw hadden wij aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen een docent, professor dr. Stephan Strasser, die ons bekend maakte met zijn boek “Fenomenologie en Empirische menskunde”.

Een paar dingen heb ik daarvan onthouden en die hangen samen met het begrip dialectiek en oerevidenties. In de periode daarna was ik zelf bezig met “Een andere wiskunde” van Frans Coppelmans en “De Compositie van de wereld” van Harry Mulisch met zijn paradoxen.

Nu zoveel jaar later werd ik door een discussie met mijn goede vriend Frans Duijf weer op het spoor gezet van Stephan Strasser en heb onmiddellijk via boekwinkeltjes.nl het boek van Strasser aangeschaft.

Vrij snel vond ik de passages over de oerevidenties terug en was diep onder de indruk van de inhoud van de tekst.

Het oude boek had als ondertitel: “Bijdrage tot een nieuw ideaal van wetenschappelijkheid” en dat ontdekte ik nu pas. En wat er in die ondertitel stond, besef ik nu, heeft deze Strasser helemaal waargemaakt. Het is een geweldig stuk werk en vandaar dat ik een gedeelte van dit werk nu opnieuw uitgeef met de titel: “Een nieuw ideaal van wetenschappelijkheid en menselijkheid”, dus anders dan het originele boek, omdat de inzichten van Strasser veel verder gaan dan de empirische menskunde en de gehele wetenschap betreffen en de benadering een aanvulling behoeft¹.

De associaties met mijn oude interesses werden nu snel gelegd, omdat alle drie de benaderingen tot een beperkt aantal basisgegevens komen.

De complexiteit van het boek van Strasser is verbazingwekkend en de schrijfstijl is gelaten en nuchter, en de overwegingen zijn zuiver en leiden uiteindelijk tot het nieuwe inzicht.

Het boek van Strasser is een must voor ieder nadenkend mens².

Opmerkelijk vind ik dat we via de oerevidenties van Strasser kunnen terugkeren naar de Bijbelse geschriften, met name naar het nieuwe testament.

Daar staat bijvoorbeeld “Ik ben het begin en het einde”, de alfa en de omega. Dat zijn twee oerevidenties in het nieuwe testament. Overigens begint het oude testament met de eerste twee stappen van het oerbeeld: “In den beginne schiep God hemel en aarde”, de eerste creatieve daad het maken van een

¹ Zie Deel II De kip en het ei

² De eerste druk was in 1962, de tweede druk in 1965 en de derde druk in 1970. De tekst gebruikt in dit boekje is uit de derde druk.

onderscheid binnen een geheel. Het geheel transformeert zich van het ongedifferentieerde waardevrije begin 1 naar, binnen dat geheel, twee onderscheiden zaken $2_{() }^3$, die niet los van elkaar bestaan, maar in een verband staan. Door het onderscheid komt dat begin tot leven, het is een eerste waardebe­paling. Je kunt bijvoorbeeld als begin het hebben over democratie maar als je geen onderscheiding aanbrengt, als je niet aangeeft wat je onder democratie verstaat, blijft het zinloos. En zo zijn er tussen mensen talloze waardebe­palingen ten aanzien van eenzelfde onderwerp oftewel het begin van de discussie. In die uitwisseling tussen mensen vindt er vervolgens een uitzuivering plaats totdat er een consensus ontstaat. Daar is geen instantie voor nodig, dat is een natuurlijk gegeven van het proces zelf.

Vanuit de consensus komt het proces relatief en absoluut tot een einde. Relatief in de zin dat de waarde blijft bestaan en soms zelfs leidt tot nieuwe wetgeving en absoluut in de zin dat de aandacht van dit onderwerp oplost en het proces in die zin tot een einde komt.

En vervolgens staat er “Ik ben de weg, de waarheid en het leven”

Dat zijn de volgende drie oerevidenties die tussen het begin en het einde staan. Een ontwikkelingsweg als proces. Eigenlijk zijn het er zes, maar daarover meer in “Een andere wiskunde”⁴.

En dan de analoge verwante begrippen afhankelijk van het onderwerp, die daarbij horen:

De weg	de waarheid	het leven
Geloof	hoop	liefde
Eerste dimensie	tweede dimensie	derde dimensie
Complex	probleem	oplossing
Etc.		

Dit vertegenwoordigt het oerbeeld voor de mens, zowel formeel als inhoudelijk. Ieder mens heeft dat in zich. Wij hoeven alleen nog de verbinding te leggen van het formele naar de verschillende inhouden.

³ Een nieuwe notatie ontstaan in “Een andere Wiskunde” aangevende dat het om een waarde gaat en niet om twee losse punten. Het stelt een lijnstuk voor, 2 punten verbonden door een lijn van bepaalde lengte. Tussen de “()” staat dan de werkelijke lengte b.v. 4 cm. Zonder waarde dus alleen de twee haakjes () staat dan voor $2_{() }$ als variabele.

⁴ Zie “Een andere wiskunde”.

Het enige dat voor ons mensen wezenlijke waarde heeft is de beperking!

“In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister”, zegt Goethe.

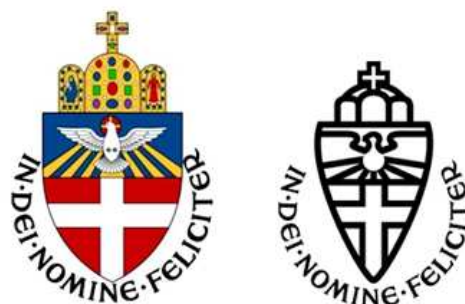
“In de beperking toont zich de meester”, zegt een Duits gezegde.

Een ander gegeven in de bijbel spreekt mij aan, namelijk de figuur Thomas, de ongelovige, die zegt dat hij niet gelooft dat Jezus herrezen is. En pas als Jezus voor hem verschijnt en hem vraagt zijn handen in de zijne, met de kenmerken van de kruisiging, te leggen dan pas gelooft Thomas. Thomas is als het ware de grondlegger van de *empirische wetenschap*. Een wetenschap gebouwd niet alleen op theorie, maar ook op onderzoek, het zelf vaststellen van het beweerde.

Bovendien is het nieuwe testament de blauwdruk voor de moderne wetenschap, het nieuwe ideaal van wetenschappelijkheid. Waarom?

Omdat vier schrijvers, de evangelisten, onafhankelijk van elkaar schrijven over de figuur Jezus en zo de basis aangeven van de wetenschap. Niet één ei, niet één onderzoek of verhaal, niet twee ei, niet twee onderzoeken, maar drie ei of meerdere onafhankelijke onderzoeken vormen de basis voor wetenschappelijkheid.

De ontwikkeling van wetenschappelijkheid



Toen

en

Nu

Het linker logo was van de Katholieke Universiteit Nijmegen en het rechter logo is het logo van de Radboud Universiteit Nijmegen.

We zien een ontwikkeling van Inhoud naar Vorm. Vroeger was de inhoud van belang en men was trots binnen de Katholieke gemeenschap op alles wat die

gemeenschap voortbracht, onder meer deze Universiteit. Echter de tijd staat niet stil en men wil zich ontdoen van de verkeerde associaties met de geloofsopdring van het Katholicisme. Veel zaken zijn er op tafel gekomen, waaronder de vele misbruikschandalen en daar kun je maar beter niets meer mee te maken hebben? De ontsnapping aan al de misstappen uit het verleden is eenvoudig te bewerkstelligen door de naam te veranderen van Katholiek naar Radboud en het logo te strippen en alleen nog de contouren weer te geven.

De handen worden gewassen en we gaan verder, net zoets als in de reclame van een ontsmettingsmiddel, dat afsluit met: "het leven gaat door!".

Maar moeten wij dan alsmaar de lasten van het verleden blijven dragen? Is het niet beter met een schone lei te beginnen? Vroeger was er sprake van de erfzonde, iets dat overgedragen wordt, iedereen is schuldig. Later kwam daar de vergeving van onze zonden bij. Moeten we dan maar alles vergeten? Vergeven betekent niet hetzelfde als vergeten.

Strasser laat in zijn boek "Fenomenologie en empirische menskunde" met als ondertitel "Een bijdrage aan een nieuw ideaal van wetenschappelijkheid", zien dat je vanuit *de inhoud tot de vorm* kunt komen. De inhoud is oneindig gevarieerd maar laat zich desalniettemin beschrijven op een hoger niveau door middel van oerevidenties. Vormkenmerken die op iedere inhoud van toepassing en beperkt in aantal zijn. Nu zijn er ook oneindig veel verschillende vormen, echter de bouwstenen van deze vormen zijn beperkt in aantal!

Het beperkt-zijn in aantal aan de vorm-kant wordt *formeel* aangetoond in "Een andere wiskunde" van Frans Coppelmans en ook aangeduid in "De compositie van de wereld" van Harry Mulisch die spreekt over het octaaf. Acht paradoxen op een rij als een blauwdruk voor de wereld.

Anderen hebben ook pogingen ondernomen zoals de rus Dmitri Mendeleev, de scheikundige en zijn periodiek systeem van elementen met als achtste groep de edelgassen. De Zwitserse Psycholoog Jean Piaget spreekt over de ontwikkelingsgang van het kind van het concrete naar het hypothetisch deductieve stadium rond het twaalfde levensjaar. Dit laatste stadium komt overeen met de eigenschap van de edelgassen en de achtste structuur binnen de wiskunde van Coppelmans.

Het bijzondere aan de wiskunde van Coppelmans is dat daar het formele bewijs geleverd wordt dat het inderdaad gaat om een beperkt aantal basisstructuren of oorevidenties.



Is de kous daarmee af? Het is een nieuw begin, want nu wordt het de taak van ons mensen om vanuit de wetmatigheden van de vorm weer terug te keren naar de inhoud. Wij dienen aan te geven dat wat theoretisch beweerd wordt ook praktisch geldt. En naarmate daarmee meerdere successen geboekt worden, zal de theorie geloofwaardiger worden. Een eerste voorwaarde voor de theorie is openbaarheid en niet zoals nu de stikstofmodellen waarop het beleid van de regering gebouwd wordt, geheim blijven en dus oncontroleerbaar zijn.

Het moet vooral niet zo zijn zoals Strasser aangeeft:

Het ervaren en bekende mag nooit in het Procrustesbed van een 'niet ter zake doende' theorie geperst worden.

Er dient een organisch verband tussen beide werelden te bestaan dan pas kunnen we zeggen dat theorie en praktijk op elkaar aansluiten.

En dit kan tot stand komen, in persoonlijke zin, door dingen te doen en uit te proberen. Fouten te maken en ervan te leren.

En dit kan tot stand komen, in algemene zin, door onderzoek. Niet één onderzoek maar meerdere onafhankelijke onderzoeken die allemaal als ze in dezelfde richting wijzen, zo het gestelde ondersteunen en vertrouwen opbouwen⁵.

⁵ Zie deel II in deze bundel twee voorbeelden: Van Vorm naar Inhoud.

Dat laatste vormt de nieuwe basis voor wetenschappelijkheid en dient vervolgens ook de morele basis voor onze bestuurders te worden.

Wij dienen te steunen op de verworvenheden van deze nieuwe wetenschappelijkheid en niet op de commerciële belangen van ondernemers.

Gerust kan gesteld worden, dat er wereldwijd een reinigingsproces aan de gang is. Alle besmeurde inhouden dienen te verdwijnen en de schone lei komt eraan?

Maar moet het bij een schone lei alleen blijven? Moeten wij leven in een bureaucratie zonder inhoud? Zijn wij mensen niets meer dan een nummer in een systeem? Op naar een inhoudsloze samenleving met mensen zonder eigen wil? Als een mens zijn eigen wil ontnomen wordt of zelf niet meer inzet dan ontstaan er depressies, inmiddels een volksziekte geworden⁶. Freud schreef al over Eros en Tanathos als twee krachten in de mens en de samenleving. En om van een gezonde samenleving of gezonde mens te kunnen spreken dienen die twee krachten in evenwicht te zijn. Wat kunnen we verstaan onder Eros en Tanathos?

Eros staat voor het onvoorspelbare van het leven, een kracht die vastgeroeste structuren kan doorbreken, een kracht die nieuw leven schept, zoals de seksuele component ook laat zien. Maar deze kracht is meer dan het seksuele alleen, het gaat ook om wilsinitiatieven, plotselinge acties die uit het niets lijken te komen.

Tanathos is daarentegen de behoudende kracht, alles zoveel mogelijk voorspelbaar. Het gevaar van deze kracht is dat als alles voorspelbaar is, de beleving als het ware gedood wordt. Vandaar ook de term doodskracht. Het gaat om 'controledrift' zoals we in onze samenleving nu volop kunnen aantreffen en die het samenleven dodelijk saai maakt. Er is dan steeds minder ruimte voor het eigen willen. De mens wordt gedegradeerd tot een robot en moet braaf in de pas lopen.

Accepteren wij het nieuwe ideaal van wetenschappelijkheid dan hoeven we geen 2000 jaar beschaving in de prullenbak te gooien, maar bouwen wij bewust verder aan een nieuw christelijk fundament ten behoeve van gezonde mensen in een gezonde samenleving.

⁶ De vermoeide samenleving van Byung-Chul Han.